

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team: Beleid

Onderwerp:

instemmen met Dorps Uitvoeringsplan Bathmen

Notagegevens

Bestuursorgaan : B-en-W 4-10-2022
Notanummer : 2022-762
Datum : 4-10-2022
Programma : 04b-Energietransitie
Portefeuillehouder : Wethouder Walder,

Bijlage(n) : Tussenstand-Dorpsuitvoeringsplan-Bathmen_WEB_V7 Definitief.pdf

Parafering

29-09-2022: Wethouder
29-09-2022: Programmamanager Energietransitie

Agendering

* 29-09-2022: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Definitieve akkoord

6-10-2022

B & W d.d.: 4-10-2022

Besluit

1. In te stemmen met het DUP Bathmen inclusief de twee uitwerkingssporen
2. De raadsmededeling vast te stellen en de stukken aan te bieden aan de raad

De nota en het besluit openbaar te maken.

Inleiding

Het Dorpsuitvoeringsplan (DUP) Bathmen inclusief de begroting voor de komende periode is gereed. In de afgelopen anderhalf jaar is samen met Noaber Energie en inwoners van Bathmen gewerkt aan het Dorps Uitvoeringsplan, zoals ook aangegeven in de Transitievisie warmte. Het DUP heeft 2 sporen. Spoor 1 bestaat uit een routekaart voor het verduurzamen (isoleren, aardgasvrij maken en lokale opwek op daken) van woningen. Spoor 2 bestaat uit het produceren van groen gas met behulp van mestvergisting door nabijgelegen melkveehouders. Het groengas wordt benut voor het aardgasvrij maken van de woningen. Onder het motto $1 + 1 = 3$ is een toekomst strategie beschreven. Met 1 een routekaart voor de buurtaanpak, +1 lokaal geproduceerd groen gas met Bathmense boeren als duurzame warmte voor de woningen in Bathmen, komen we op $= 3$ Een duurzaam toekomstperspectief voor het dorp én de lokale boerenbedrijven.

Voor spoor 1 is samen met Noaber Energie en een aantal actieve inwoners een routekaart opgesteld. Met verschillende buurtacties, het energie café, collectieve inkoopacties en de inzet van de energiecoaches willen we aan 3 dingen werken: inspireren, informeren en vervolgens hulp bij uitvoering. Het doel is om met isolatie en de overstap naar (hybride) warmtepompen op een aardgasreductie van minimaal 50% uit te komen.

Voor spoor 2 is een eerste haalbaarheidsonderzoek (technisch en economisch) verricht samen met Noaber Energie en een aantal betrokken agrariërs. Hier komt nog geen haalbare businesscase uit, maar er lijken wel voldoende

aanknopingspunten te zijn voor optimalisatie. In een aantal stappen willen we daar het komende jaar met elkaar naar toe werken. De ambitie is om met de Bathmense boeren tot 50% van de huidige aardgasvraag te vervangen voor groen gas.

In dit DUP is het proces van de afgelopen periode beschreven en geven we een stappenplan voor beide sporen voor de komende twee jaar. De ontwikkelingen zijn groot en gaan snel in zowel de energie als de landbouwsector. Door steeds twee jaar vooruit te kijken en plannen te maken hopen we over 10 jaar in Bathmen aardgasvrij en energieneutraal te zijn. Dit sluit aan bij de ambitie in de dorpsvisie die door inwoners van Bathmen zelf is gemaakt.

Beoogd maatschappelijk resultaat

- * Het leveren van een bijdrage aan de energietransitie.
- * Verduurzamen van de woningen, gericht op besparing gebruik fossiele brandstoffen en de overstap op duurzame alternatieven voor gasverbruik.
- * Lokaal produceren van biogas/groen gas door middel van mestvergisting.
- * Mestvergisting draagt bij aan de daling van de uitstoot van broeikasgassen (N, CO₂, CH₄). In een integrale aanpak draagt dat bij aan een toekomstperspectief voor agrarische bedrijvigheid, en het versterken van de biodiversiteit en de waterkwaliteit. De productie van energie (zowel groen gas als electriciteit) kan onderdeel worden van een duurzaam verdienmodel voor de toekomst van agrariërs.
- * Het leveren van lokaal geproduceerd groen gas voor de (gedeeltelijke) verwarming van woningen in het dorp.
- * Ambitie: Bathmen energieneutraal en aardgasvrij in 2030. Daarin sluiten we aan bij de dorpsvisie 2020-2025 die door inwoners van het dorp zelf is opgesteld.

Kader

- * Klimaatakkoord
- * Transitie Visie Warmte (TVW)
- * Bestuursakkoord Deventer 2022-2025

Betrokken partijen en participatie

Het DUP is tot stand gekomen in samenwerking met en met input van inwoners en verschillende betrokken partijen waaronder Noaber Energie, Woningcorporatie de Marken, Salland Loont, Ruilverkaveling en de werkgroepen buurtaanpak en groengas. In de dorpsvisie, gemaakt door de Belangenvereniging Bathmen met een actieve bijdrage van de dorpsbewoners zelf, is de ambitie vastgelegd dat Bathmen aardgasvrij en energieneutraal is in 2030.

Argumenten voor en tegen

Voor:

- * Deze aanpak levert een bijdrage aan de energietransitie in Bathmen.
- * De ambitie: Bathmen, aardgasvrij en energieneutraal in 2030 is opgenomen in de Dorpsvisie van Bathmen.
- * Met Oxe geeft gas is er al een biogasproject in dit gebied. Als er één schaa

over de dam is....

- * De maatschappelijke druk om versneld minder aardgas te gebruiken is hoog (klimaatverandering, energiecrisis, onbetaalbare energierekeningen).
- * Mestvergisting draagt bij aan zowel het reduceren van broeikasgassen en aan de doelstelling om meer groen gas te produceren als alternatief voor aardgas.

Tegen:

- * Het is nog onduidelijk welke impact de huidige stikstof problematiek heeft op het aantal boerenbedrijven en de omvang van de veestapel in het buitengebied van Bathmen.
- * Ook bij de huidige omvang van de veestapel kan er lokaal onvoldoende groengas geproduceerd worden om het hele huidige aardgasverbruik op te vangen. Daarom zetten we in op 50% besparing op aardgas door middel van isolatie en de overstap naar alternatieven zoals een warmtepomp en is het 'schaarse' groen gas juist bedoeld voor de verwarming van woningen die niet voldoende geïsoleerd kunnen worden en/of niet geschikt zijn voor verwarming met een warmtebron. Of die 50% haalbaar is, hangt mede af van het aantal boerenbedrijven dat aan de slag kan/ wil gaan met mestvergisting. Met andere woorden: er is een bepaalde omvang van de veestapel nodig om lokaal voldoende groen gas te kunnen produceren.
- * De onzekerheid van de boeren en andere partijen over het toekomstperspectief kan een rem zetten op de beslissing om te investeren in een groen gas project.

Financiële consequenties en dekking

De begroting, DUP pagina 61 & 62

Totaalbedrag spoor 1 Routekaart Buurtaanpak: € 75.000,-
Totaalbedrag spoor 2 Routekaart Groen gas: € 240.000,-

Dekking:

1. Voor de uitvoering Routekaart voor buurtaanpak uit het DUP komt de dekking uit Programma 4b. Energietransitie. Dit hoort ook bij onze kernactiviteiten vanuit het Klimaatakkoord.
2. Voor de uitvoering van de vervolgstappen voor groengas moet een belangrijk deel van de dekking van de Provincie Overijssel komen. In verkennende gesprekken heeft de Provincie aangegeven bereid te zijn in deze 'tussenfase', de fase tussen verkenning en ondernemen, te subsidiëren. Ons voorstel is om de provincie te vragen financieel bij te dragen voor de externe advieskosten en 2/3 van de kosten voor de inhuur van een externe projectleider. De overige 1/3 van de kosten voor deze projectleider worden gedekt vanuit Programma 4b Energietransitie. De bijdrage van de provincie is een randvoorwaarde om aan de slag te kunnen gaan met de uitvoering van de vervolgstappen groen gas.

Openbaarmaking en communicatie

Er komt nog een beknopte publieksversie voor de communicatie over het DUP voor alle betrokkenen, boeren en burgers.

In het afgelopen traject zijn diverse trajecten met buurtbewoners, agrariërs en Noaber Energie opgestart. Voor hen wordt met het vaststellen van dit plan helder dat we de komende jaren op deze manier met elkaar blijven doorwerken. Buurt voor buurt, stap voor stap, samen naar een aardgasvrij en energieneutraal Bathmen.

Aanpak en uitvoering

De uitvoering bestaat uit de twee genoemde sporen. Spoor 1: De buurtaanpak waarvoor een routekaart is ontwikkeld die werkende weg wordt aangevuld en verder wordt ingevuld. Spoor 2: de vervolgstappen groen gas, die nodig zijn om van verkenning naar ondernemen te komen.

- * Uitvoering van de Routekaart met o.a. het organiseren van het Energie Café (feestelijke opening op 17 september), het organiseren van collectieve inkooptrajecten op basis van behoefte, het Bathmen 'proof' maken van tools die ook voor Zandweerd gebruikt worden, zoals de PrettigWonenin.nl-website en de Transform Verduurzamingsmarkt.
- * De uitvoering van de vervolgstappen groen gas en het creëren van de randvoorwaarden om dit te kunnen doen:
- * Organiseren van de financiering
- * Het inrichten van een gezamenlijk regieteam en projectorganisatie. In het DUP is een globaal organisatiemodel opgenomen. Dit moet nog verder worden uitgewerkt met de betrokkenen.
- * Inhuur externe projectleider, die vanuit een onafhankelijke rol wordt aangestuurd vanuit het regieteam.
- * Planning: Samen met het regieteam, de in het DUP beschreven gewenste resultaten en go-no-go momenten vastleggen in een routekaart, vergelijkbaar met die van de wijkaanpak.
- * Go-no-Go
- * 1 januari 2023 - zicht op een haalbare businesscase
- * 1 juli 2023 - zicht op een passend organisatiemodel.
- * Uitvoering DUP met regie en werkgroepen (participatie)
- * Communicatie & Participatie strategie uitwerken met regiegroep (wijkaanpak & groen gas).

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	instemmen met Dorps Uitvoeringsplan Bathmen		
Mededelingnummer	2022-762	Portefeuillehouder	Wethouder Walder,
Team	DEV-BLD	Datum B en W besluit	4-10-2022

Inleiding: waarom deze mededeling

Het Dorpsuitvoeringsplan (DUP) Bathmen inclusief de begroting voor de komende periode is gereed en op 4 oktober vastgesteld door het college.

Kader

- * Klimaatakkoord
- * Transitie Visie Warmte (TVW)
- * Bestuursakkoord Deventer 2022-2025

Kern van de boodschap

Met het Dorpsuitvoeringsplan hebben we de volgende resultaten voor ogen:

Het leveren van een bijdrage aan de energietransitie.

- * Verduurzamen van de woningen in Bathmen. Door te besparen op het gebruik van fossiele brandstoffen en de overstap op duurzame alternatieven voor gasverbruik.
- * Lokaal produceren van biogas/groen gas door middel van mestvergisting.
- * Het leveren van lokaal geproduceerd groen gas voor de verwarming van woningen in het dorp.
- * Het DUP sluit aan op de ambitie: 'Bathmen energieneutraal en aardgasvrij in 2030', zoals vastgelegd in de Dorpsvisie 2020-2025.
- * Mestvergisting draagt bij aan de daling van de uitstoot van broeikasgassen (N, CO₂, CH₄). Deze uitstootdaling is noodzakelijk om verdere opwarming van de aarde tegen te gaan en om lokaal ruimte te behouden voor de verschillende gewenste activiteiten en ontwikkelingen, zoals toekomstperspectief voor agrarische bedrijvigheid, uitbreiding van het aantal woningen, versterken van de biodiversiteit en de waterkwaliteit.

Nadere toelichting

In de afgelopen anderhalf jaar is samen met Noaber Energie en inwoners van Bathmen gewerkt aan het Dorps Uitvoeringsplan, zoals ook aangegeven in de Transitievisie warmte. Het DUP heeft 2 sporen. Spoor 1 bestaat uit een routekaart voor het verduurzamen (isoleren, aardgasvrij maken en lokale opwek op daken) van woningen. Spoor 2 bestaat uit het produceren van groen gas met behulp van mestvergisting door nabijgelegen melkveehouders. Het groengas wordt benut voor het aardgasvrij maken van de woningen. Onder het motto $1 + 1 = 3$ is een toekomst strategie beschreven. Met 1 een routekaart voor de buurtaanpak, +1 lokaal geproduceerd groen gas met Bathmense boeren als duurzame warmte voor de woningen in Bathmen, komen we op $= 3$. Een duurzaam toekomstperspectief voor het dorp én de lokale boerenbedrijven.

Voor spoor 1 is samen met Noaber Energie en een aantal actieve inwoners een

routekaart opgesteld. Met verschillende buurtacties, het energie café, collectieve inkoopacties en inzet van de energiecoaches willen we aan 3 dingen werken: inspireren, informeren en vervolgens hulp bij uitvoering. Het doel is om met isolatie en de overstap naar (hybride) warmtepompen op een aardgasreductie van minimaal 50% uit te komen.

Voor spoor 2 is een eerste haalbaarheidsonderzoek verricht samen met Noaber Energie, en een aantal betrokken agrariërs. Hier komt nog geen haalbare businesscase uit, maar er lijken wel voldoende aanknopingspunten te zijn voor optimalisatie. In een aantal stappen willen we daar het komende jaar met elkaar naar toe werken. De ambitie is om met de Bathmense boeren tot 50% van de huidige aardgasvraag te vervangen voor groen gas.

In dit DUP is kort het proces van de afgelopen periode beschreven en geven we een stappenplan voor beide sporen voor de komende twee jaar. De ontwikkelingen zijn groot en gaan snel in zowel de energie als de landbouwsector. Door steeds twee jaar vooruit te kijken en plannen te maken hopen we over 10 jaar in Bathmen aardgasvrij en energieneutraal te zijn. Dit sluit aan bij de ambitie in de dorpsvisie die door inwoners van Bathmen zelf is gemaakt.

Het DUP sluit aan op de lokale energie

De energietransitie, de overstap van fossiele energiebronnen naar duurzame energiebronnen, is een opgave van ons allemaal. Alleen als we samenwerken kunnen we tot oplossingen komen. Dit DUP is het resultaat van de actieve inzet van coöperatie Noaber-Energie, de boeren, inwoners en andere betrokkenen waaronder Salland Loont, Woningbouwcorporatie de Marke, Kavelruil, Provincie Overijssel en de gemeente Deventer.

De uitvoering voor de komende twee jaar bestaat uit de twee genoemde sporen. Spoor 1: De buurtaanpak waarvoor een routekaart is ontwikkeld die werkende weg wordt aangevuld en verder wordt ingevuld. Spoor 2: de vervolgstappen groen gas, die nodig zijn om van verkenning naar ondernemen te komen.

* Spoor 1: Uitvoering van de Routekaart met o.a. het organiseren van het Energie Café (feestelijke opening op 17 september), het organiseren van collectieve inkooptrajecten op basis van behoefte, het Bathmen 'proof' maken van tools die ook voor Zandweerd gebruikt worden, zoals de PrettigWonenin.nl-website en de Transform Verduurzamingsmarkt. Dekking voor de uitvoering van spoor 1 komt vanuit het programma 4b, Energietransitie.

* Spoor 2: De uitvoering van de vervolgstappen groen gas en het creëren van de randvoorwaarden om dit te kunnen doen:

* Voor de uitvoering van spoor is nog geen volledige dekking. Voor de uitvoering van de vervolgstappen voor groengas moet een belangrijk deel van de dekking van de Provincie Overijssel komen. In verkennende gesprekken heeft de Provincie aangegeven bereid te zijn deze 'tussenfase', de fase tussen verkenning en ondernemen, te subsidiëren. Ons voorstel is om de provincie te vragen financieel bij te dragen voor de externe advieskosten en 2/3 van de kosten voor de inhuur van een externe projectleider. De overige 1/3 van de kosten voor deze projectleider worden gedekt vanuit Programma 4b Energietransitie. De bijdrage van de provincie is een randvoorwaarde om aan de slag te kunnen gaan met de uitvoering van de vervolgstappen groen gas.

* Het inrichten van een gezamenlijk regieteam en projectorganisatie. In het DUP is een organisatie-model opgenomen. Dit moet nog verder worden uitgewerkt met de betrokkenen.

* Planning: Samen met het regieteam, de in het DUP beschreven gewenste resultaten en go-no-go momenten vastleggen in een routekaart, vergelijkbaar met die van de wijkaanpak.

* Uitvoering DUP met regie en werkgroepen (participatie)

* Communicatie & Participatie strategie uitwerken met regiegroep (wijkaanpak & groen gas).

Dorpsuitvoeringsplan

Bathmen: aardgasvrij & energieneutraal

2020 - 2025

Meer weten? Kijk op:
www.deventerstroomt.nl

Waar gaan we voor in Bathmen?

Bathmen ontwikkelt zich voortdurend, in het dorp zelf en in het buitengebied. In 2030...

- ...is het dorp Bathmen aardgasvrij en energieneutraal;
- ...is de warmtevraag van de woningen zoveel mogelijk verlaagd;
- ...worden alle woningen duurzaam verwarmd met warmtepompen en/of groen gas afkomstig van boeren uit de directe omgeving;
- ...worden daken van woningen en andere gebouwen in het dorp maximaal ingezet voor het opwekken van zonne-energie;
- ...zijn de boerenbedrijven in de directe omgeving de energiecentrales van het dorp met de productie van groen gas (mestvergisting) en groene stroom (zonnedaken en -velden);
- ...worden de bijdragen en het perspectief van de boerenbedrijven bekeken in de brede context van de totale ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Met dit dorpsuitvoeringsplan (DUP) gaan we voor een (duurzaam, sociaal, financieel) toekomstbestendig Bathmen en ommeland. Dit doen we samen met bewoners, (agrarische) bedrijven, woningstichting De Marken, lokale organisaties, gemeente en provincie.

Inhoudsopgave

1. Toekomststrategie voor Bathmen

🌱 Inleiding	10-11
🌱 Waarom Bathmen en waarom nu?	12
🌱 Toekomstperspectief bieden	13
🌱 Doelstellingen	14
🌱 Voorkeursalternatief: 2 sporen 50% besparen 50% groen gas	15

2. De buurtaanpak in Bathmen

🌱 Het Dorpspaspoort	18-19
🌱 Overzicht alternatieven	20-21
🌱 Koppelkansen wijkaanpak	22-23

3. In Bathmen kiezen we voor groen gas

🌱 Waarom kiezen we voor groen gas?	26
🌱 Groen gas in beeld	27
🌱 Koppelkansen groen gas	28-29

4. Vervolgstappen buurtaanpak

🌱 De Noorderen: opmaat naar een routekaart	32-33
🌱 Maken van de routekaart 2022-2024: energie van onderop	34-35
🌱 Routekaart 2022-2024	36-39

5. Vervolgstappen groen gas

🌱 Mestvergisting: twee modellen	42
🌱 De belangrijkste verschillen op een rij	43
🌱 Technische haalbaarheid	44
🌱 Milieu-impact	45
🌱 Samenwerking & organisatiemodel	46
🌱 Businesscase	47
🌱 Financiering	48
🌱 Ruimtelijke inpassing	49

6. Uitvoering

🌱 Pionieren	52-53
🌱 Organogram & rol gemeente	54-55
🌱 Financiën	57-58
🌱 Onzekerheden	59-60

Leeswijzer

Hoe lees ik dit dorpsuitvoeringsplan? In hoofdstuk 1 staat hoe we in Bathmen stapsgewijs gaan toewerken naar een toekomst zonder gebruik van aardgas voor de verwarming van de woningen. Boeren uit de omgeving spelen hierbij een rol door de productie van groen gas. Deze toekomststrategie bestaat uit twee sporen:

1. Een buurtaanpak gericht op het verduurzamen van de woningen (hoofdstuk 2 en 4);
2. Het produceren van groen gas door middel van mestvergisting (hoofdstuk 3 en 5).

Deze twee sporen kun je los van elkaar lezen, maar staan niet los van elkaar. Het is de ambitie om het lokaal geproduceerde groen gas te gebruiken voor het verwarmen van woningen in Bathmen.

Wil je meer weten over de uitvoering, organisatie, planning en financiering van het dorpsuitvoeringsplan, lees dan hoofdstuk 6.

Hoofdstuk 1

Toekomststrategie voor Bathmen

- 1.1 Inleiding
- 1.2 Waarom Bathmen en waarom nu?
- 1.3 Toekomstperspectief bieden aan lokale boeren
- 1.4 Doelstellingen
- 1.5 Voorkeursalternatief: 2 sporen

1.1 Inleiding

De stip op de horizon: Bathmen aardgasvrij en energieneutraal in 2030

Dit dorpsuitvoeringsplan (DUP) is een toekomststrategie die voortkomt uit de resultaten van de activiteiten die energiecoöperatie Noaber-Energie en de gemeente Deventer in samenwerking met andere betrokken personen en partijen in de afgelopen twee jaar hebben georganiseerd en uitgevoerd. We sluiten aan bij de ambitie die het dorp Bathmen zelf heeft vastgelegd in de Dorpsvisie 2020 - 2025. We werken in dit DUP toe naar een aardgasvrij en energieneutraal Bathmen in 2030; in combinatie met lokaal geproduceerd groen gas. Dat is de stip aan de horizon.

Samenwerking

De energietransitie, de overstap van fossiele energiebronnen naar duurzame energiebronnen, is een opgave van ons allemaal. Alleen als we samenwerken kunnen we tot oplossingen komen.

Dit DUP is het resultaat van de actieve inzet van coöperatie Noaber-Energie, de boeren, inwoners en andere betrokkenen, waaronder Salland Loont, Woningbouwcorporatie de Marke, onderzoeksbureaus CCS en Ecoras, Kavelruil, Provincie Overijssel en de gemeente Deventer.

Tijdshorizon

De invulling van de opgave na 2024 wordt bepaald door de resultaten, gemaakte keuzes en ervaringen opgedaan in de komende 2 jaar. Nieuwe inzichten en ontwikkelingen in de markt (innovaties, betaalbare alternatieven) kunnen meegenomen worden. Acties waar we nu al concreet mee aan de slag kunnen, pakken we op. Tegelijkertijd werken we andere mogelijkheden verder uit voor de toekomst.

Toekomststrategie: 1 + 1 = 3

Spoor 1: routekaart buurtaanpak

Op basis van ervaringen opgedaan in de Noorderenk heeft een werkgroep van Noaber-Energie, in samenwerking met de gemeente Deventer, een routekaart gemaakt om het verduurzamen van huizen in het dorp te stimuleren. Daarmee wordt de energie-/warmtevraag verkleind. De Deventer energiecoaches spelen samen met de vrijwilligers van Noaber-Energie een actieve rol in deze opgave.

Spoor 2: groen gas

Oxe Geeft Gas (OGG) is een initiatief van vijf boeren die met mestvergisters biogas produceren en hiermee duurzame warmte leveren aan bedrijven in Deventer. Noaber-Energie en de gemeente Deventer hebben met een aantal betrokken boeren een haalbaarheidsstudie uit laten voeren om te kijken of dit project kan worden opgeschaald. Het doel is met de lokale productie van groen gas een deel van de woningen in Bathmen op een duurzame manier te verwarmen.

1 + 1 = 3: Een duurzaam toekomstperspectief voor het dorp én lokale boerenbedrijven

Twee sporen, één gezamenlijk belang: Bathmense inwoners en boeren, die in deze toekomststrategie hun krachten bundelen met als doel aardgasvrije woningen voor inwoners, het produceren van lokaal groen gas als alternatieve warmtebron en een duurzaam toekomstperspectief voor de lokale boerenbedrijven.

1.2 Waarom Bathmen en waarom nu?

Doelstelling klimaatakkoord & Transitievisie Warmte Deventer

Het klimaatakkoord heeft 2 belangrijke doelstellingen met de warmtetransitie:

1. Nederland aardgasvrij in 2050;
2. In 2030 moet 20% van de bestaande woningen aardgasvrij zijn.

Dat komt neer op 10.000 aardgasvrije woningen in Deventer in de periode 2021 – 2030. In de Transitievisie Warmte Deventer is vastgesteld op welke plekken we in Deventer beginnen met deze opgave. We kijken daarbij naar drie aspecten:

1) Is er energie van onderaf? Zijn er inwoners(groepen) die al actief aan de slag willen of zijn?

In de dorpsvisie, gemaakt door de Belangenvereniging Bathmen met een actieve bijdrage van de dorpsbewoners zelf, is de ambitie vastgelegd dat Bathmen aardgasvrij en energieneutraal is in 2030. Er is een stevige beweging van onderaf ingezet door coöperatie Noaber-Energie. De coöperatie realiseerde al diverse zonnedaken op boerenstallen en adviseerde de boeren van Oxe Geeft Gas (OGG). OGG produceert vanaf medio 2022 biogas voor een aantal bedrijven in Deventer. De gemeente Deventer sluit in Bathmen aan bij deze energie van onderaf.

2) Zijn er kansrijke alternatieven aanwezig voor aardgas?

Er is een potentiële alternatieve warmtebron aanwezig in Bathmen: groen gas uit mestvergisting van de Bathmense boeren. Samen met Noaber-Energie is het afgelopen jaar een verkenning gedaan naar de mogelijkheid en de kansrijkheid van groen gas van Bathmense boeren als alternatieve warmtebron voor de verwarming van huizen in Bathmen.

3) Zijn er al grote investeringen gepland door de woningcorporatie of de gemeente in de openbare ruimte?

Er zijn nog geen grote investeringen gepland door de woningcorporatie. In het meerjarenonderhoudplan (MJOP) van de gemeente staan de opgaven in de openbare ruimte benoemd zoals de vernieuwing van de Brink in Bathmen. Daar waar ambities, wensen en werkzaamheden in de openbare ruimte andere opgaven raken in de buurt proberen we die in Bathmen zoveel mogelijk aan elkaar te koppelen.

1.3 Toekomstperspectief bieden aan lokale boeren

Voor boeren en burgers zijn de verduurzaming van de landbouw en de omgeving (minder stikstofuitstoot, verbeteren landbouwstructuur, biodiversiteit, water, klimaatadaptatie, korte ketens, kringlooplandbouw, energietransitie woningbouw en landbouw) grote opgaven. Toekomstperspectief voor boeren is een randvoorwaarde om te kunnen en willen investeren in bijvoorbeeld mestvergisting.

Naast de Transitievisie Warmte Deventer speelt de Gebiedsgerichte aanpak (GGA) 'Salland Loont' een belangrijke rol in de keuze voor het maken van een DUP voor Bathmen. De koppelkans tussen het DUP en het GGA - gericht op de complexe opgaven in het landelijk gebied - is zo logisch en kansrijk dat we die kans met beide handen moeten aangrijpen. Met als doel 'perspectief bieden voor de boeren en de Bathmense gemeenschap'.

Energietransitie

Het leveren van een bijdrage aan de energietransitie is één van de pijlers onder Salland Loont. De gebiedsgerichte aanpak Salland Loont werkt samen met de boeren aan het verduurzamen van de landbouw en zoekt daarbij naar nieuwe verdienmodellen.

Milieuwinst

Mestvergisting draagt bij aan de daling van de uitstoot van broeikasgassen (N, CO₂, CH₄). Deze uitstootdaling is noodzakelijk om verdere opwarming van de aarde tegen te gaan en om lokaal ruimte te behouden voor de verschillende gewenste activiteiten en ontwikkelingen, zoals toekomstperspectief voor agrarische bedrijvigheid, uitbreiding van het aantal woningen, versterken van de biodiversiteit en de waterkwaliteit.

Dichtbij, betrokken en bevlogen

De keuze voor een DUP voor Bathmen sluit goed aan op het bestuursakkoord 2022-2026. Deventer werkt toe naar ander energieverbruik en de omschakeling naar niet-fossiele brandstoffen. De gemeente zet daarbij proactieve, realistische stappen om de klimaatdoelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen en waar mogelijk te versnellen. Dat vraagt om draagvlak bij bewoners, om hun inzet en betrokkenheid.

1.4 Doelstellingen

Bathmen aardgasvrij en energieneutraal in 2030. In 2030 wordt alle stroom die in Bathmen gebruikt wordt lokaal opgewekt met zonnepanelen op (stal)daken en in weides. De huidige vraag naar aardgas is minimaal gehalveerd en de overgebleven helft wordt vervangen door het gebruik van lokaal geproduceerd groen gas.

1. Het minimaal halveren van de aardgasvraag in Bathmen door inwoners te helpen, te inspireren en te stimuleren om hun woning te verduurzamen, door te isoleren en waar mogelijk de overstap te maken naar 'all electric' alternatieven. Denk hierbij aan (hybride) warmtepompen.
2. Een haalbare businesscase voor lokaal geproduceerd groen gas.
3. Perspectief bieden aan boeren door actief op zoek te gaan naar koppelkansen die een positieve bijdrage leveren aan de landbouwtransitie, biodiversiteit en andere doelen voor de verduurzaming van het landelijk gebied.

1.5 Voorkeursalternatief: 2 sporen

Spoor 1: Buurtaanpak Bathmen

Spoor 2: Productie groen gas

Hoofdstuk 2

Spoor 1: de buurtaanpak in Bathmen

2.1 Dorpspaspoort

2.2 Overzicht alternatieven Bathmen

2.3 Koppelkansen buurtaanpak

Dorpspaspoort Warmtetransitie Dorp Bathmen

(exclusief Dortherhoek, Zuidloo, Oxerhof & Loo)

Voorlopige energielabels

Dorpsspecifieke kenmerken

Reeds gestarte initiatieven

Energiecoöperatie NoaberEnergie is actief in het dorp Bathmen

Groen gas

In het buitengebied van het dorp Bathmen wordt momenteel onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van het vergisten van mest.

Zonnepanelen

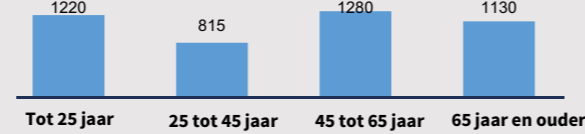
In 2020 stonden 316 installaties met zonnepanelen op woningen geregistreerd

Sociale kenmerken

Aantal huishoudens: **1.834**

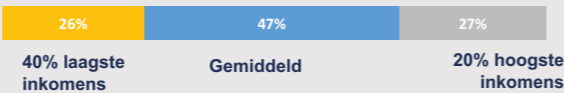
Aantal inwoners: **4.433**

Gemiddelde besteedbaar inkomen:

Wijk: **€ 52.100,-** Nederland: **€ 25.700,-**

Verdeling inkomensniveau per huishouden:

Warmtevraag en -aanbod

Voorlopige voorkeursoptie warmte:

Individuele aanpak

- Isoleren
- Overstappen op een HR ketel
- Hybride installatie (vanaf label C) of
- All-electric (vanaf label B) en op termijn over op duurzaam / groen gas

Aanwezige Utiliteitsbouw

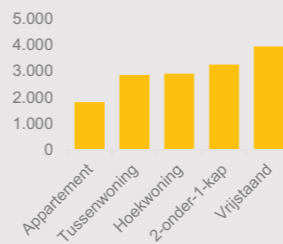

Vervolg Dorpspaspoort Warmtetransitie

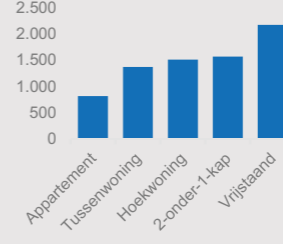

Elektriciteits- en gasverbruik

Nederland: **3.720 kWh**
Dorp: **3.273 Wh**

Nederland: **1.640 m³**
Dorp: **1.774n>**

Bronnen:

Staat van Deventer (gemeente Deventer)
Kadaster
DEGO (VNG)

Samenvatting:

Het dorp Bathmen bestaat voor 15% uit corporatiewoningen, wat mogelijkheden biedt voor een collectieve aanpak. Het elektriciteitsverbruik ligt lager dan gemiddeld, maar het gasverbruik ligt hoger dan gemiddeld in Nederland. Op korte termijn zal ingezet moeten worden op de verdere verduurzaming van de woningvoorraad. Samenwerking met de energiecoöperatie Noaber-Energie biedt mogelijkheden om hier volop op in te zetten. Voor woningen met een gunstig energielabel ligt een overstap naar all-electric voor de hand. Onderzocht wordt of groen gas door mest te vergisten een alternatief is voor het huidige aardgas. Naast de woningvoorraad zal de utiliteitsbouw in de wijk tijdig bij de transitie betrokken moeten worden.

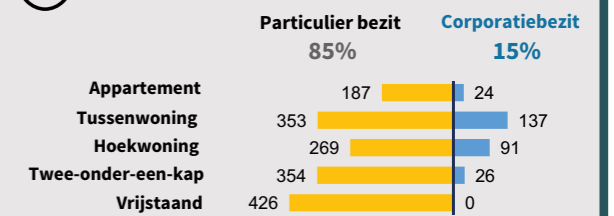
De Woningvoorraad
1867

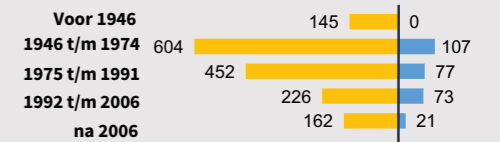
Gemiddelde WOZ-waarde
€ 370.600,-

Verdeling woningtype

Verdeling bouwperiode

2.2 Overzicht alternatieven Bathmen

Hoe zit het in mijn huis?

Het dorpspaspoort laat een mooi overzicht van het dorp zien. Maar wat betekent dat voor het dorp, voor de eigen buurt én eigen huis?

Minimaal 50% aardgas besparen in Bathmen. Hoe kan dat?

(hybride) warmtepomp

Bathmen heeft relatief veel woningen met een redelijk tot goed energielabel. Van de woningen heeft 47% een (voorlopig) energielabel A of B. Voor een groot deel van deze woningen is de overstap naar een warmtepomp goed mogelijk. In Bathmen heeft 29% van de woningen een voorlopig energielabel C. Voor deze woningen is het goed mogelijk om over te stappen naar een hybride warmtepomp. Door extra te isoleren, is het ook mogelijk om over te stappen naar een warmtepomp.

Besparen door te isoleren

Voor de woningen en gebouwen met label D, E, F, en G is isoleren de eerste en belangrijkste stap. De eerste stappen in isoleren zijn eigenlijk altijd het dichtmaken van kieren en het isoleren van ramen, muren, het dak en de vloer. Zeker in oude woningen met een slecht label vraagt dat (meestal) een stevige verbouwing. Vaak gebeurt dat op natuurlijke momenten (bij een verhuizing of een toch al geplande verbouwing). Maar ook stapsgewijs is er veel mogelijk. Een besparing van 25% door isolatie is haalbaar. Wat er wel en niet kan, hangt erg samen met de huidige staat van de woning. De gratis Deventer energiecoach kan je daarbij goed op weg helpen (www.gratisenergiecoach.nl).

Label A & B

All electric warmtepomp

Label B (deels) & C

Hybride warmtepomp

Groen gas

Label D, E, F & G

Isoleren (liefst tot label B) Zonnepanelen

Groen gas

2.3 Koppelkansen buurtaanpak

Raakvlakken met beheer en onderhoud van straten, pleinen, groen en ondergrondse infrastructuur.

Daar waar ambities, wensen en werkzaamheden in de openbare ruimte andere opgaven in de buurt raken, gaan we die in Bathmen zoveel mogelijk aan elkaar koppelen. Bij de buurt- en straataanpak hebben we oog voor thema's als hittestress, wateropvang en biodiversiteit.

Uit de lopende aanpak in Zandweerd kunnen we mogelijk een aantal elementen overnemen:

- De Transform Verduurzamingsmarkt (nog in ontwikkeling) waarop bewoners aanbieders kunnen vinden in hun directe omgeving voor het verduurzamen van hun woning;
- De PrettigWonen.nl-website met een keuzemenu voor maatregelen die mensen kunnen nemen om duurzamer, veiliger, gezonder en comfortabeler te wonen (nog in ontwikkeling).

Deze websites krijgen de look & feel die past bij de opgave in Bathmen en heel Deventer.

Informereren en communiceren

Ervaringen met wijkgericht werken wijzen uit dat het belangrijk is om bewoners te inspireren, goed te informeren en om doelgericht met ze te communiceren.

In Bathmen zetten we een communicatiestrategie op die gebaseerd is op beschikbare databronnen over bebouwd gebied: welke woningen in welke buurten zijn het meest geschikt om te verduurzamen? Maar ook richten we de communicatie op verschillende doelgroepen: starters die hun eerste huis kopen, hebben bijvoorbeeld andere informatie nodig dan de groep bewoners ouder dan 75 jaar.

Een andere benadering is de energietransitie-draagvlak-methode: waar in het gebied is mogelijk het meeste dan wel minste draagvlak te verwachten voor het verduurzamen van woningen? Op basis van die informatie ontwikkelt de gemeente samen met Noaber-energie een doelgerichte en efficiënte aanpak. En natuurlijk helpen gemeente en Noaber-Energie bij de uitvoering.

Soorten Management Plan

Woningisolatie kan ten koste gaan van verblijf- en broedplaatsen van vogels en vleermuizen. Dit kan in strijd zijn met de natuurbeschermingswet. Om bewoners inzicht in en duidelijkheid te geven over mogelijkheden en voorwaarden werkt de gemeente op dit moment aan een Soorten Management Plan (SMP). Daarmee willen we het voor inwoners duidelijker en makkelijker maken om op een goede manier te verduurzamen; rekening houdend met verblijf- en nestplaatsen van beschermde dieren.

In 2022 vinden onderzoeken plaats en op basis van daarvan wordt in het eerste kwartaal van 2023 een ontheffing verleend voor een aantal deelgebieden in Deventer. Bathmen is een van deze deelgebieden. Voor inwoners wordt een goed leesbaar overzicht gemaakt waarin ze kunnen vinden of, en zo ja, welke maatregelen ze moeten nemen om verblijfplaatsen te vervangen en in welke seizoenen ze wel of niet de spouw of hun dak kunnen isoleren.

Hoofdstuk 3

Spoor 2

In Bathmen kiezen we voor groen gas

3.1 Waarom kiezen we voor groen gas?

3.2 De voordelen in beeld

3.3 Koppelkansen

3.1 Waarom kiezen we voor groen gas?

Voordelen groen gas

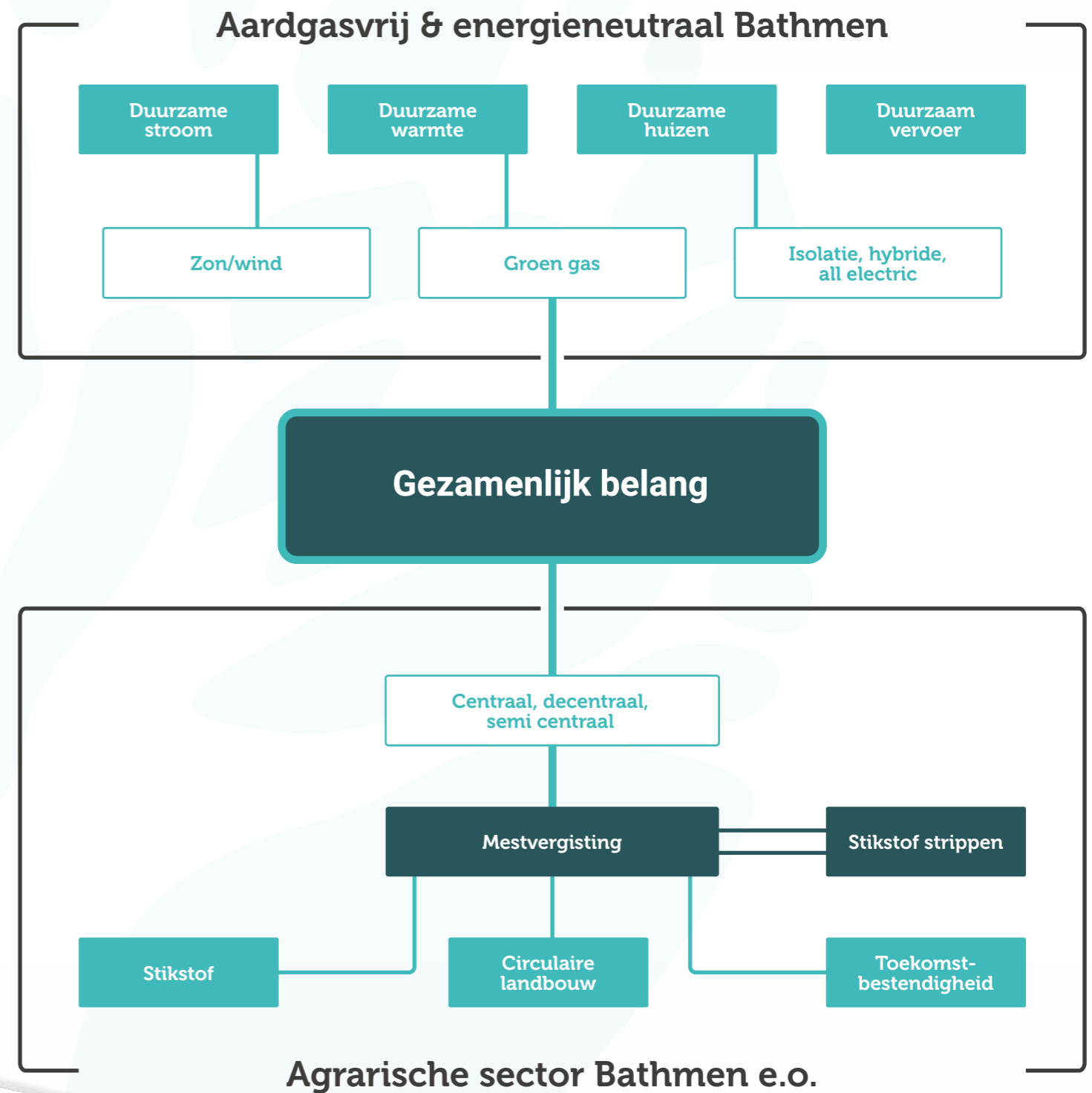
- Groen gas is een alternatief voor aardgas en kan worden verdeeld via het huidige gasnet. In plaats van aardgas komt er groen gas de woning binnen voor verwarmen, koken etc. Inwoners merken geen verschil.
- Met groen gas is verwarmen op hogere temperaturen gewoon mogelijk. Aan de verduurzaming van matig geïsoleerde woningen hangt een prijskaartje. Bovendien is het niet voor alle woningen technisch haalbaar om over te stappen naar 100% verwarmen op basis van 'all electric' laagtemperatuur verwarming. De strategie is wel dat zoveel mogelijk huishoudens de overstap maken naar een (hybride) warmtepomp (zie spoor 1).
- Mest is lokaal beschikbaar en wordt op deze manier gebruikt als grondstof voor het produceren van duurzame warmte. Daarnaast kan mestvergisting bijdragen aan het verminderen van de stikstofuitstoot.
- Voor groen gas in combinatie met de verduurzaming van woningen gaan we uit van een toekomststrategie gebaseerd op eigen, lokale kracht. Boeren en burgers kunnen slimmer samenwerken richting een integrale aanpak voor duurzame en financieel aantrekkelijke oplossingen voor de opgaven in onze eigen omgeving! Samen zoeken naar oplossingen is essentieel voor de acceptatie en realisatie van veranderingen.

Noaberschap

In onze agrarische buurtschap Oxe speelt 'noaberschap' een belangrijke rol: iets kunnen betekenen voor je omgeving. Wij dragen daar met onze melkveebedrijven graag aan bij. Al onze bedrijven zijn al generaties lang echte familiebedrijven. We vinden het belangrijk om de wereld een stukje mooier te maken voor de generaties na ons. Door de productie van biogas en de reductie van CO₂ zetten we stappen in de goede richting. En omdat we ons biogas lokaal en regionaal aanbieden, helpen we niet alleen het milieu een handje, maar ook onze directe omgeving. Onze afnemers in de regio krijgen groen gas met een duidelijke herkomst, namelijk: van onze boerderijen!

Bron: Oxe Geeft Gas

3.2 De voordelen in beeld

3.3 Koppelkansen

De projecten Salland Loont, Kavelruil en het DUP Bathmen staan niet los van elkaar. We werken in deze opgave nauw samen, zowel op strategisch als op praktisch niveau. We delen kennis en we trekken samen op. Zo zal ook het groen gas project in Bathmen op de menukaart staan van de keukentafelgesprekken georganiseerd door Salland Loont.

GGA, Salland Loont

Salland Loont is een project waarbij samen met boeren wordt gekeken op welke manieren de agrarische bedrijven in Salland kunnen bijdragen aan de te behalen duurzaamheidsdoelen. Met het oog op het herstel van ecologische waarden zijn er vanuit Europa doelen en strenge eisen gesteld ten aanzien van de vermindering van de stikstofuitstoot en het herstel van de waterkwaliteit en de biodiversiteit.

Daarnaast wordt er ook vanuit de energietransitie-opgave, de opwek van duurzame energie en warmte gekeken naar de agrarische sector. Meerdere boerenbedrijven hebben tegenwoordig al daken vol met zonnepanelen. De energietransitie wordt nadrukkelijk gezien als een kans voor agrarische bedrijven voor het verbreden van hun businessmodel. Zonne-energie en mestvergisting voor de productie van biogas en/of groen gas passen binnen dit plaatje.

Salland Loont werkt met betrokken partijen aan een zogeheten bod, waarbij juist de boeren aan zet zijn om te laten zien welke doelen zij op gebiedsniveau met elkaar denken te kunnen behalen. Salland Loont kijkt niet alleen naar te behalen doelen, maar is ook op zoek naar alternatieve verdienmodellen. Zo zouden ook activiteiten die bijdragen aan bijvoorbeeld natuurontwikkeling structureel voor de boer moeten lonen.

Kavelruil

Het project Kavelruil Deventer wil grip houden op agrarische gronden die vrijkomen als gevolg van bedrijfsbeëindiging of verplaatsing. Dit om de structuur van omliggende bedrijven die wel doorgaan te verbeteren en daarmee toekomstperspectief te bieden aan deze boeren. Extra grond geeft mogelijkheden voor extensivering en/of overstap naar biologische bedrijfsvoering. Een ander speerpunt is het optimaliseren van de huiskavel, de grond waarop het te melken vee loopt, gelegen direct aangrenzend aan de kavel met de boerderij en de stallen. Na optimalisering kunnen gronden die minder optimaal in de bedrijfsstructuur passen via kavelruil worden afgestoten of vrijgemaakt voor andere doelen, zoals de energietransitie, versterking van natuurwaarden, etc.

In Oxe en Zuid-Loo is de kavelruil in een afrondende fase. Het wachten is op de vergunningverlening en vervolgens de administratieve afhandeling. Kavelruil is een belangrijk instrument om concrete stappen te kunnen zetten en oplossingen te bieden voor de verschillende opgaves die er voor het landelijk gebied zijn.

Met het project Kavelruil Salland wordt de kavelruil opgeschaald naar heel Salland. Waar in de Kavelruil Deventer de focus vooral lag op het verbeteren van de agrarische structuur, wordt deze verbreed naar andere verduurzamingsdoelen (biodiversiteit, water, klimaatadaptatie, etc.). Deze verbreding sluit weer aan op de Gebiedsgerichte aanpak Salland Loont.

Duurzame opwek op kleine schaal

Energiecoöperatie Noaber-Energie speelt een actieve rol bij het zoeken naar kansen voor zon op boerendaken en een studie naar kleine windmolens op boerenerven. Ook bij de kavelruilprojecten wordt de opgave voor duurzame opwek op kleine schaal meegenomen. Het stimuleren van het plaatsen van zonnepanelen (PV-panelen) op particuliere woningen in Bathmen past binnen de buurtaanpak.

Hoewel er sprake is van een duidelijk raakvlak, is de (grootschalige) opwek van zonnestroom geen onderdeel van het DUP Bathmen.

Visie plattelandsontwikkeling

Door samen met betrokken partijen een Visie plattelandsontwikkeling op te stellen, wil de gemeente helderheid over en grip op de ontwikkelingen krijgen die op het landelijk gebied afkomen en wat die voor de partijen in het gebied en de gemeente betekenen (zowel ruimtelijk als beleidsmatig).

Daarbij moet steeds de vraag gesteld worden welke invloed de gemeente heeft ten opzichte van de regio, provincie, rijk en Europa.

Hoofdstuk 4

Vervolgstappen buurtaanpak

4.1 De Noorderenk: opmaat naar een routekaart

**4.2 Maken van de routekaart 2022-2024:
energie van onderop**

4.3 Routekaart 2022-2024

Informatie & inspiratie van onderop

Hulp bij uitvoering

4.1 De Noorderenk: opmaat naar een routekaart

In 2021 was een groep buurtbewoners actief in de Noorderenk om hun mede-buurtbewoners te stimuleren hun huizen te verduurzamen. De volgende acties werden georganiseerd:

- Corona-proof uitdelen Noaber-blik met bespaartips
- Analyse actie Noaber-blik
- Bakfiets (met kleine isolatiematerialen) & buurtinterviews
- Inzet Deventer energiecoaches
- Warmtescan

Daarnaast ontstond een groepje 'groene daken'. Na afloop ontdekten de buurtbewoners een volgorde in hun succesvolle aanpak, namelijk:

- Informeren
- Inspireren
- Helpen bij de uitvoering

4.2 Maken van de routekaart 2022-2024: energie van onderop

In het voorjaar van 2022 hebben leden van Noaber-Energie en Deventer energiecoaches en inwoners van de Noorderenk samen met de gemeente een routekaart gemaakt. De routekaart bevat plannen en initiatieven voor het verduurzamen van de bebouwde omgeving.

21 februari '22

1ste werksessie

Werkpakketjes maken van thema's, brainstorm initiatieven, trechters, afspraken over betrekken dorp.

14 april '22

2^e werksessie

In gesprek over werkpakketjes: hoe betrekken we verenigingen, scholen, ondernemers en bewoners.

Doe je mee?

16 mei '22

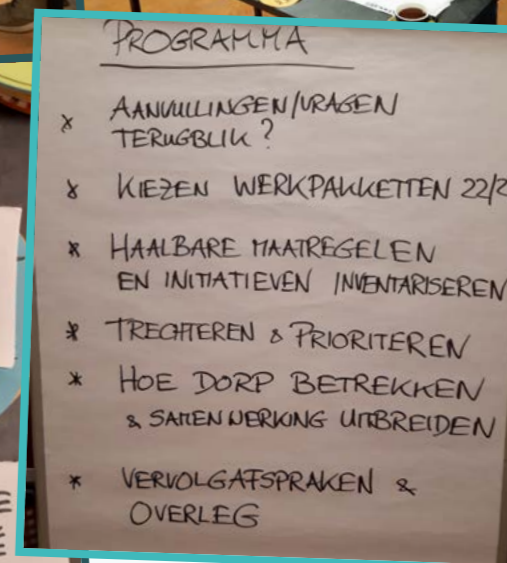
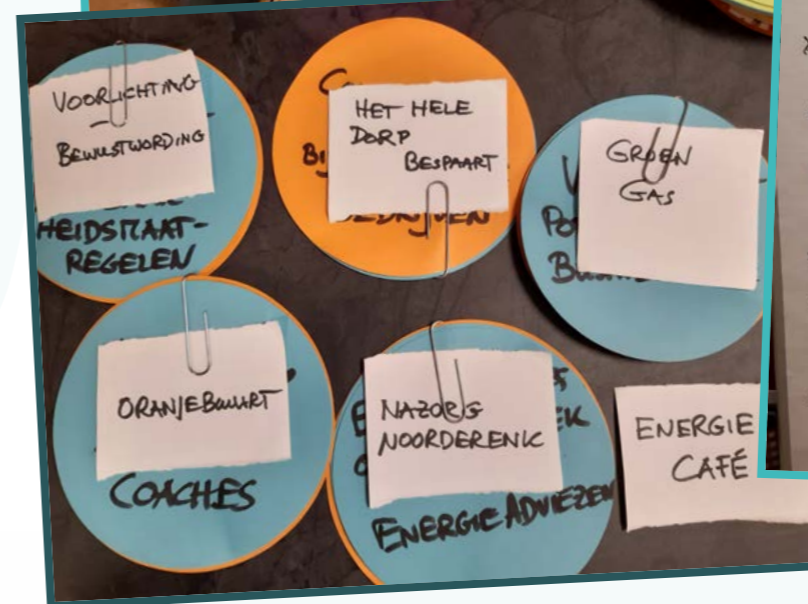
3de werksessie

Routekaart vormgeven en vaststellen; initiatieven uitwerken.

Mei '22

Routekaart klaar, start uitvoering, met de initiatieven en acties het dorp in.

Doe je mee?

Bewoners, vrijwilligers van Noaber-energie, energiecoaches en ambtenaren samen aan de slag.

4.3 Routekaart 2022-2024: informatie & inspiratie van onderop

De Routekaart informeert en inspireert. Het biedt een overzicht van concrete plannen & acties voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving. De energie voor het bedenken van acties en de uitvoering ervan komt van onderop. Het Energiecafé is een voorbeeld van een idee waar de werkgroep Buurtaanpak direct mee aan de slag ging. Na een aantal try-outs is de officiële opening op 17 september 2022.

Ook voor de uitvoering van het project Junior Energiecoaches bestaat binnen de werkgroep Buurtaanpak veel animo. In het najaar van 2022 doen de groepen 5 van twee van de drie basisscholen in Bathmen mee aan dit project dat gericht is op het kind als motor van energie- én geldbesparing.

Er staan ook ideeën op de routekaart die in de loop van 2022 en 2023 verder ontwikkeld worden, zoals de Aanpak Oranjebuurt en de Duurzame Huizenroute.

De routekaart is niet 'in beton gegoten', maar geeft wel richting aan de inspanningen van de werkgroep Buurtaanpak. Het is een planningsinstrument voor de werkgroep en een (mogelijk) middel voor communicatie met inwoners van Bathmen.

4.3 Routekaart 2022-2024: hulp bij uitvoering

Zodra bewoners de stap zetten om hun huis te isoleren en verder te verduurzamen is er hulp bij de uitvoering. Op de PrettigWonenin.nl-website met keuzemenu kunnen bewoners maatregelen vinden om duurzamer, veiliger, gezonder en comfortabeler te wonen (website is nog in ontwikkeling). Zodra er een groep bewoners (in bijvoorbeeld de Oranjebuurt) is die zonnepanelen wil aanschaffen, organiseren we collectieve inkoopacties.

Op de Transform Verduurzamingsmarkt (nog in ontwikkeling) vinden bewoners aanbieders van bijvoorbeeld zonnepanelen en warmtepompen in hun directe omgeving. Zo stimuleren we niet alleen het verduurzamen van de gebouwde omgeving maar ook de lokale economie.

Bewoners die hulp nodig hebben bij de uitvoering van kleinere aanpassingen in hun huis kunnen gebruik gaan maken van een klussendienst die voor een kleine vergoeding aan de slag gaat.

energiecafé

* tweewekelijks op zaterdag
* tweemaandelijks op donderdagavond

Henk Arno Alfons Gerard

samenwerken met scholen

Arno

kennisbank

met oa referenties en voorbeeldwoningen

Alfons

b(u)ur(t)en

Miranda bewoners

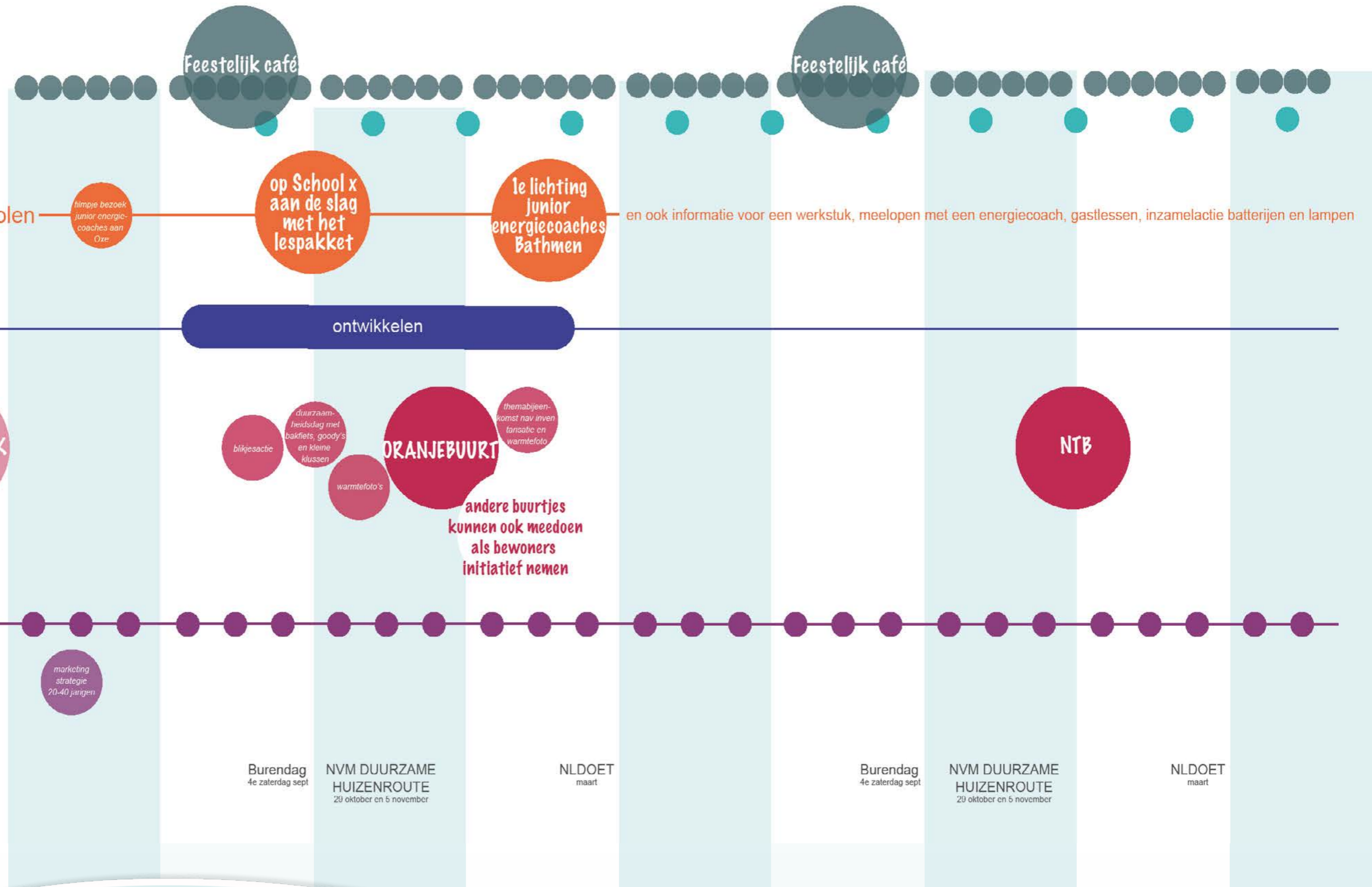
on- en offline 'nieuws'

* website
* social media
* nieuwsbrief
* lokale weekkrant

Karel Harm Fokke Niek

evenementen/acties

Routekaart Bathmen 7 juli 2022 CONCEPT

Hoofdstuk 5

Vervolgstappen groen gas

- 5.1 Mestvergisting: twee modellen
- 5.2 De belangrijkste verschillen op een rij
- 5.3 Technische haalbaarheid
- 5.4 Milieu-impact
- 5.5 Samenwerking & organisatiemodel
- 5.6 Businesscase
- 5.7 Financiering
- 5.8 Ruimtelijke inpassing

5.1 Mestvergisting: twee modellen

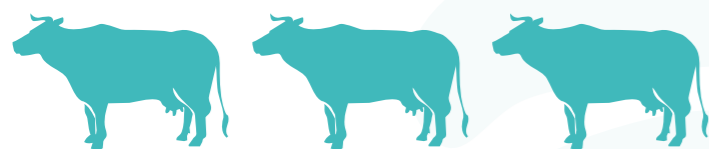
Het onderzoek 'Mono-mestvergisting voor duurzaam Bathmens groen gas' is uitgevoerd door CCS Energie-advies en Ecoras, in opdracht van coöperatie Noaber-Energie en de gemeente Deventer. Er zijn twee modellen onderzocht:

Centraal

- 1 gemeenschappelijke vergistingsinstallatie
- Circa 120.000 m3 mest
- 1 groen gas installatie
- Mogelijkheid tot mestbewerking
- Langere transportlijnen

Groen gas hubs

- 5 buurt mestvergisters
- Circa 25.000 ton per mestvergister
- 4 groen gas installaties van 400kW
- Korte transportlijnen (eventueel mestleiding).

3 koeien

2000m³ biogas
per jaar

3.900 kWh
per jaar

1 familie
voor 1 jaar

5.2 De belangrijkste verschillen op een rij

	Centraal	Hubs
Investing en kosten	<ul style="list-style-type: none"> 1 grote vergister, relatief lagere investeringskosten Groot initieel investeringbedrag Minder mankracht nodig op locatie. 	<ul style="list-style-type: none"> Per hub investering in vergister en groen gas opwerking, daardoor in totaliteit duurder dan centraal. Op alle locaties mankracht nodig.
Energie	<ul style="list-style-type: none"> Relatief lagere energiekosten: efficiëntie van 1 locatie. Wanneer hygiënisatie nodig, verhoging energieverbruik. 	<ul style="list-style-type: none"> Relatief hogere energiekosten. Wanneer hygiënisatie nodig, verhoging energieverbruik.
Transport en leidingnetwerk	<ul style="list-style-type: none"> Minder leidingen nodig Meer transportbewegingen met vrachtwagen. Hoge transportkosten (32%). 	<ul style="list-style-type: none"> Meer leidingen nodig. Minder transportbewegingen met vrachtwagen. Hoge transportkosten (30%).
Milieu	<ul style="list-style-type: none"> Vermindering aardgasverbruik Bathmen Verminder stalemissies CH₄, N₂O bij korte verblijftijd. Meer transport nodig. 	<ul style="list-style-type: none"> Vermindering aardgasverbruik Bathmen. Verminder stalemissies CH₄, N₂O bij korte verblijftijd. Minder transport nodig.
Ammoniak	<ul style="list-style-type: none"> Winst bij korte verblijftijd mest in opslag. N-strippen kan extra winst opleveren. 	<ul style="list-style-type: none"> Winst bij korte verblijftijd mest in opslag. N-strippen lijkt nu nog niet haalbaar op kleinere schaal.
Opbrengsten	<ul style="list-style-type: none"> Lager SDE tarief >400kW, daardoor relatief minder opbrengst. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoger SDE tarief >400kW
Algemene conclusies	<ul style="list-style-type: none"> Business case centraal rekt door relatief lagere investering beter dan het hubs model. Qua milieueffecten ontlopen de modellen elkaar weinig; beide geven een grote winst t.o.v. niet vergisten. 	

5.3 Technische haalbaarheid

Beide onderzochte modellen, het centrale en het hub model, zijn technisch haalbaar en maken gebruik van reeds beschikbare technologie. De boeren willen graag inzicht hebben in de haalbaarheid van een derde model; namelijk mestvergisters op eigen erf, zoals in Oxe, in combinatie met een centrale opwerkingsinstallatie. De opwerkingsinstallatie is nodig om uit biogas, groen gas te produceren dat geschikt is voor het verwarmen van woningen.

Vervolgstappen

Vervolgonderzoek: Model 3

De werkgroep groen gas zal een derde model, mestvergisting op eigen erf in combinatie met een centrale opwerkingsinstallatie, laten onderzoeken op financiële haalbaarheid.

In Oxe hebben de boeren gekozen voor mestvergisters op eigen erf. Voordelen hiervan zijn:

- milieuwinst is het grootst bij gebruik van dagverse mest;
- geen/minder transportbewegingen naar centrale of hub;
- geen gecombineerde mestboekhouding;
- digestaat afkomstig van eigen mest.

In Oxe produceren de boeren biogas. Voor opschaling naar Bathmen wordt gekeken naar het opwaarderen van biogas naar groen gas, zodat dit als duurzame warmtebron beschikbaar komt voor de inwoners van Bathmen.

5.4 Milieu-impact

Door mest te vergisten wordt niet alleen een hoogwaardige, duurzame brandstof geproduceerd. Mestvergisting leidt tot een afname van de methaanuitstoot op een bedrijf.

Digestaat (vergiste mest)

Digestaat, het restproduct na vergisten, zou gebruikt kunnen worden voor de bemesting van het land. Een zestal melkveehouderijen, verenigd in Energiecoöperatie IJskoud in Noord Deurningen, produceert biogas en gebruikt het digestaat uit de mestvergister om het land te bemesten.

Stikstofstripper

Het inzetten van een meststripper kan een belangrijke bijdrage leveren aan het oplossen van het stikstofprobleem van de melkveehouderij. Door de ammoniak te strippen wordt deze vastgelegd in ammoniumsulfaat dat als vervanger van kunstmest op het land kan worden gebruikt. De stikstofuitstoot kan daarmee minstens gehalveerd worden.

Kunstmestvervanging

Vermindering van het gebruik van kunstmest is ook relevant voor de reductie van de CO₂. Het produceren van kunstmest is een zeer energie-intensief proces waarbij doorgaans gebruik wordt gemaakt van fossiele brandstoffen.

Vervolgstappen

Smart maken milieuwinst

Life Cycle Assessment model (LCA)

In de komende periode zal de werkgroep groen gas door middel van het Life Cycle Assessment (LCA) model de milieu-impact van het groen-gasproject in Bathmen verder uitwerken.

Digestaat

De boeren in Bathmen hebben behoefte aan meer inzicht in het effect van gebruik van digestaat op het land. Omdat in Noord Deurningen al onderzoek wordt gedaan en het monitoren van effecten een meerjarig traject betreft, zal de werkgroep in het najaar kijken of de resultaten uit de onderzoeken in Noord Deurningen voldoende inzicht bieden voor de boeren in Bathmen.

Europese regelgeving

De boeren zijn afhankelijk van de bereidheid van de EU om aanpassingen te maken in de Europese regelgeving, onder andere met betrekking tot het gebruik van alternatieven voor kunstmest.

5.5 Samenwerking & organisatiemodel

Tijdens het onderzoek zijn de boeren uitgenodigd voor informatiebijeenkomsten en zijn er individuele gesprekken gevoerd.

Werkgroep groen gas

De werkgroep groen gas gaat in de komende periode aan de slag met de verdere uitwerking van de haalbaarheidsstudie. Deze werkgroep bestaat uit een vijftal boeren met een melkveehouderij en een loonwerkbedrijf, Noaber-Energie, Salland Loont en gemeente Deventer.

Organisatiemodel

De BV 'Oxe geeft gas' is verantwoordelijk voor zowel de productie als voor de levering van groen gas aan de bedrijven. Er zijn ook organisatiemodellen denkbaar waarbij het eigenaarschap van de productie bij de boeren ligt, maar opwerking naar en levering van groen gas bij een derde partij of een coöperatie.

Noaberschap

Het vormgeven van de gewenste samenwerking tussen boeren (producenten) en huishoudens (afnemers groen gas) is relevant bij het concretiseren van een passend organisatiemodel.

Vervolgstappen

Organisatiemodel & ontwikkelstrategie

- 🌱 Inventarisatie boerenbedrijven met belangstelling voor mestvergisting en verkennen voorwaarden om mee te doen (in samenwerking met Salland Loont).
- 🌱 Concretisering organisatiemodel(len) en afwegingskader passend bij het uit te ontwikkelen voorkeursmodel.
- 🌱 Verkenning mogelijkheden modulaire aanpak (fasering per gebied of per cluster van bedrijven).
- 🌱 Ontwikkelen strategie om met deelgebieden te kunnen starten.
- 🌱 Opzetten communicatiestrategie / marketingplan.

5.6 Businesscase

Beide onderzochte modellen (centraal en hubs) geven met de gebruikte aannames (onderzoek CCS + Ecorys) vooralsnog een negatief resultaat. Om de businesscase(s) financieel rond te krijgen, zijn er knoppen waaraan gedraaid kan worden:

- 🌱 Het toevoegen van een eigen investering door participerende veehouders (dit verlaagt financieringskosten);
- 🌱 Investeringsubsidies (EU React, DEI+ of provinciale regelingen);
- 🌱 Inzichtelijk krijgen van onderhoudskosten (dit verlaagt operationele kosten);
- 🌱 Het zo vers mogelijk aanleveren van mest (afhankelijk van staltype en gewenst aantal transportbewegingen);
- 🌱 Co-vergisten (5%). Met als randvoorwaarde dat de co-producten hoogwaardig zijn;
- 🌱 Gezamenlijke mestvergister met een gezamenlijke mestboekhouding;
- 🌱 Gebruik van digestaat als alternatief voor kunstmest;
- 🌱 Energiebelasting.

De haalbaarheid is deels afhankelijk van de bereidheid tot aanpassing van (Europese) wet- en regelgeving. De Europese Unie en de Rijksoverheid willen vaart maken met het produceren van groen gas. Zo stuurt het Rijk aan op een bijmengverplichting van 20% in 2025 (Kamerbrief 4 juli 2022). Deze regeling verplicht gasleveranciers om een bepaalde hoeveelheid groen gas te leveren, primair voor gebouwde omgeving. Het aanpassen van wet- en regelgeving kost tijd. De provincie geeft aan dat in afwachting van deze mogelijke wetswijzigingen koplopers een financieel steuntje in de rug zouden moeten krijgen in de vorm van subsidies.

Vervolgstappen

Haalbare businesscase

Werkgroep groen gas laat de businesscase uitwerken voor het model: mestvergisting op eigen erf in combinatie met opwerkinstallatie voor groen gas.

Maatwerk

Vervolgens zal de werkgroep in een vervolgtraject met geïnteresseerde boeren de brug moeten slaan van een haalbaarheidsstudie naar één of meerder concrete (pilot)project(en); op basis van de wijze waarop de boeren met mestvergisting aan de slag willen/ kunnen gaan en de stip op de horizon om Bathmense inwoners voor 2030 te kunnen voorzien van groen gas.

Kennisuitwisseling met andere biogas/groengas projecten.

Biogasprojecten kunnen normaal gesproken via de bank gefinancierd worden.

5.7 Financiering

EFO

Het Energiefonds Overijssel (EFO) is een aantrekkelijke partij om een dergelijk project te financieren. Het heeft ervaring met vergistingsprojecten (o.a. Biogashub Oxe).

Cleantech Regio

Vanuit de Cleantech Regio wordt gewerkt aan de opzet van een Investeringsplatform. Dit gebeurt op basis van een aantal verschillende pilotprojecten, waaronder Groen gas-project Lochem/Oxe/Bathmen. Het investeringsplatform is geen fonds zoals het EFO, maar een samenwerkingsverband gericht op het creëren van gunstige financieringsvoorwaarden voor energietransitie-projecten in de regio.

Certificaten

Groene energie is meer waard dan grijze energie. Als groen gas wordt geproduceerd en ingevoerd op het net kunnen hier certificaten (Garantie van Oorsprong, GVO's) voor worden afgegeven. Deze certificaten zijn verhandelbaar, hierdoor kunnen bedrijven en particulieren indirect hun energieverbruik vergroenen. In Bathmen willen we juist een directe relatie leggen tussen de lokale productie van groene stroom, lokale invoeding op het net en gebruik voor de verwarming van Bathmense woningen.

Vervolgstappen

- Financieringsmogelijkheden voor voorkeursmodel(len) en gewenste organisatievorm(en) concretiseren.
- Inzicht in de beschikbaarheid van subsidies.
- Pilot Groen gas-project Bathmen in samenwerking met CleanTech Regio verder uitwerken. Meerwaarde gunstige financieringsvoorwaarden Cleantech Regio in beeld brengen.
- Voor de financieringsmogelijkheden kijken we naar de rollen die boeren (producenten) en de inwoners (afnemers) kunnen spelen in de vorm van een nog op te zetten gezamenlijke organisatievorm/onderneming.

5.8 Ruimtelijke inpassing

Een groot voordeel van groen gas als alternatieve duurzame warmtebron is dat het via het huidige gasnet geleverd kan worden aan de Bathmense huishoudens;

Locatie centrale opwerkinstallatie

Er is wel een locatie nodig voor een centrale opwerkingsinstallatie om biogas te verwerken naar groen gas.

Aanpassingen gasnet

Er zijn aanpassingen nodig aan het gasnet op de plek waar het groen gas moet worden ingemengd.

Vergunningen

Ruimtelijke inpassing en vergunningtrajecten zijn verschillend per model. Na de keuze voor een voorkeursmodel, zullen deze aspecten verder uitgewerkt moeten worden.

Vervoersbewegingen

In de studie van CCS en Ecoras is ook gekeken naar de vervoersbewegingen per model (centraal en hubs).

Elektriciteitsnet

Door netbeheerder Enexis moet worden onderzocht in hoeverre er aanpassingen nodig zijn in de infrastructuur voor het leveren en terugleveren van elektriciteit.

Vervolgstappen

- Inventariseren ruimtelijke inpassingsaspecten van het biogasnetwerk en de locatie van een opwerkingsinstallatie.
- In kaart brengen benodigde vergunningtrajecten.
- Netbeheerder Enexis voorziet de werkgroepen buurtaanpak en groen gas van informatie over de infrastructuur en eventueel benodigde aanpassingen voor het leveren en terugleveren van elektriciteit. Dit doen we op basis van verduurzamingsscenario's, onder andere op basis van inschattingen met betrekking tot de overstap op (hybride) warmtepompen, elektrisch koken en de uitbreiding van het aantal zonnepanelen.
- Bij de keuze voor het centrale of hubsmodel moeten de vervoersbewegingen goed in kaart worden gebracht.

Hoofdstuk 6

Uitvoering

6.1 Pionieren

- Buurtaanpak 'van onder op'
- Kopgroep groen gas
- Troefkaart

6.2 Organogram

6.3 Planning

6.4 Financiën

6.5 Onzekerheden

6.1 Pionieren

Buurtaanpak: 'Van onder op'

Bij de uitvoering van de buurtaanpak in Bathmen werken we het liefst zoveel mogelijk 'van onder op'. Dat betekent dat we samenwerken met inwoners, leden en vrijwilligers van Noaber-Energie in de werkgroep Buurtaanpak.

Inwoners weten beter dan wie dan ook tegen welke kansen en belemmeringen zij aanlopen bij het verduurzamen van hun woning. Bovendien zijn er grote verschillen in woningtype, het tempo waarin inwoners stappen willen of kunnen zetten en de mogelijkheden die zij hebben om de kosten die hiervoor gemaakt moeten worden te kunnen financieren.

Met het Dorpsuitvoeringsplan Bathmen willen we de complexe opgave van de energietransitie die bij iedereen op het bordje ligt, gezamenlijk oppakken en behapbaar maken. Inwoners kunnen zelf aan de slag, maar hoeven niet allemaal zelf het wiel uit te vinden. Zo kunnen zij terecht bij de Deventer energiecoaches, het Energiecafé en deelnemen aan collectieve inkoopacties. Die energie van onderaf biedt veel mogelijkheden maar heeft ook beperkingen omdat de tijdsinvestering van vrijwilligers ook zijn grenzen kent.

Een ander aspect in de uitvoering is het gegeven dat we werken in een transitie. Werken in een transitie betekent 'trial & error' en veel improviseren. In de praktijk zullen we er achter komen wat wel en wat niet werkt. Dat is wezenlijk anders dan een projectmatige aanpak van de opgave waar we voor staan. Acties die we nu al concreet kunnen doen, pakken we op. Tegelijkertijd werken we andere dingen verder uit voor de toekomst. We zijn met allen de warmtepioniers!

Kopgroep 'groen gas'

Een kopgroep van Bathmense boeren is zeer geïnteresseerd in het produceren van groen gas door mestvergisting. Zij staan in de startblokken, maar kunnen pas echt aan de slag als het haalbaarheidsonderzoek is afgerond en er sprake is van een haalbare businesscase. Dit is een belangrijke randvoorwaarde om de stap te kunnen zetten van haalbaarheidsstudie naar een concreet groen gas project. Hoe dit project en de uitvoering er uit gaan zien hangt af van het uiteindelijke voorkeursmodel. Als de boeren kiezen voor een mestvergister op eigen erf betekent dit een andere 'project' dynamiek dan in het geval van één centrale mestvergister of groen gas hubs. Voor alle drie de modellen geldt dat er een organisatie model nodig is om de samenwerking tussen de deelnemen boeren (producenten) onderling en met de inwoners van Bathmen (afnemers) goed te regelen en financiering voor deze opgave mogelijk te maken. Tot het moment dat er sprake is van een organisatie die het eigenaarschap voor het 'groen gas project' op zich neemt, werken de betrokken partijen samen in de werkgroep 'groen gas'.

Troefkaart

Het produceren van groen gas door middel van mestvergisting is een belangrijke troefkaart voor de gebiedsgerichte aanpak GGA*. Innovatie is één van de sporen om uit de verlamme stikstof crisis te komen. Een oplossing van deze crisis vraagt om juridisch houdbare milieuverbeteringen. Vandaar dat we aan de slag gaan met het LCA-model om de te behalen milieu winst 'smart te kunnen maken'. Waar het DUP in de eerste plaats een lokaal karakter heeft, kan het niet los gezien worden van de gebiedsgerichte aanpak op regionaal en provinciaal niveau. In de Wet Stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) staat dat provincies de gebiedsplannen in juli 2023 af moeten hebben. De urgentie om te komen met passende oplossingen die perspectief bieden aan de boerenbedrijven is groot. De gebiedsmanager Salland Loont neemt ook deel aan de werkgroep groen gas om mogelijke koppelkansen tussen beide trajecten zo goed mogelijk te kunnen benutten.

* zie ook Position Paper Kansen voor integrale aanpak stikstofreductie en groen gas van het Platform Groen Gas (aug. 2022).

Gewenste resultaten 'groen gas'

- 🌱 Een voorstel voor de productie van groen gas met een positieve businesscase voor Bathmen;
- 🌱 Definitie van optimale organisatievorm voor groen gas productie voor boeren en burgers;
- 🌱 Financieringsvorm (inclusief haalbaarheid) die past bij de gekozen organisatievorm;
- 🌱 Zo concreet mogelijk invulling van:
de totale milieu effecten (LCA) en het gebruik van digestaat i.p.v. mest op de bodem en gezondheid/effectiviteit;
- 🌱 Kansen en knelpunten ruimtelijke inpassing zijn in beeld;
- 🌱 Risico-analyse.

6.2 Organogram DUP

De bij het DUP betrokken partijen zitten in de overgang van plannen maken naar uitvoeren. En dat vraagt iets meer organisatie en een goede rolverdeling. Het voorgestelde organisatiemodel is zo eenvoudig mogelijk, met een regiegroep en werkgroepen.

Voor beide stromen (buurtaanpak en groen gas) is een planning op hoofdlijnen gemaakt.

6.3 Planning

Buurtaanpak

Voor spoor 1, het verduurzamen van woningen, staat de planning in de routekaart. Tijdens het maken van de routekaart gaf de werkgroep van Noaber-Energie duidelijk aan wat er wat betreft hun capaciteit wel en niet mogelijk is in de uitvoering. De data-analyse en de inzet van 'tools' waaronder de keuze-website en het Soorten Management Plan zijn apart in de planning weergegeven. In de werkgroep Buurtaanpak zal deze planning per kwartaal worden geactualiseerd (indien nodig). Door te pionieren zullen we altijd open staan voor nieuwe mogelijkheden om bewoners te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Door de planning elk kwartaal te actualiseren sluiten we zoveel mogelijk aan bij dat wat op dat moment nodig is.

Groen gas

Voor spoor 2, groen gas, is een deel van de planning nog 'zacht', omdat er in de haalbaarheidsstudie nog stappen gemaakt moeten worden voordat er sprake kan zijn van een concreet project. Een haalbare businesscase is een van de randvoorwaarden om tot een project te komen. In de werkgroep Groen Gas (zie organogram) passen we de planning per kwartaal aan op basis van resultaten en nieuwe inzichten. Waar nodig wordt het aanpassen van de planning afgestemd met de regiegroep.

Go-no-go momenten

Op 1 januari moet er voldoende zicht zijn op een haalbare businesscase als randvoorwaarde om door te gaan met deze opgave. Op 1 juli 2023 moet er voldoende zicht zijn op een passend organisatiemodel. Als beide momenten groen licht opleveren is er tot 1 januari 2024 de tijd om de opgave verder uit te werken en volgt een logisch moment voor de werkgroep om het stokje over te dragen aan de organisatie/initiatiefnemers.

Salland Loont

Relevant voor spoor 2 is de planning van Salland Loont. In juli 2023 zal er een gebiedsplan moeten liggen met voldoende maatregelen om de stikstof te reduceren. Mestvergisting lijkt een interessante troefkaart om dit doel te bereiken.

Regiegroep

In de nog op te richten Regiegroep worden de vervolgstappen voor het 'overall project' zoals het opstellen van een communicatiestrategie/pr-plan afgestemd en vastgesteld.

6.4 Financiën, spoor 1

Spoor 1: Financiering Buurtaanpak.

Het verduurzamen van woningen met bijbehorende kosten zijn in de eerste plaats de verantwoording van de individuele woningeigenaren, Vereniging van Eigenaren (VVE's) en de verhuurders van huurwoningen in samenspraak met de huurders van de woningen. Inwoners en organisaties zijn zelf aan zet om te kijken hoe en wanneer ze investeren in energie/ aardgas besparende maatregelen en/ of het (deels) aardgasvrij maken van de woning(en). De één doet het stap voor stap en de ander combineert het met een verbouwing of het opknappen van een woning na een verhuizing of passend in het onderhoudsplan van de VVE. Naast het plaatsen van zonnepanelen op eigen dak kunnen inwoners in Bathmen ook kiezen voor deelname aan projecten van Noaber-Energie, waarbij zonnepanelen op staldaken worden geplaatst.

Naast inzet van eigen middelen en de mogelijkheden om geld te lenen, zijn er voor verschillende duurzaamheidsmaatregelen subsidies te verkrijgen. Actuele informatie over maatregelen en subsidiemogelijkheden, is te vinden op de website: www.milieucentraal.nl. Met hoge gasprijzen loont het des te meer om te investeren in besparende maatregelen. Collectieve inkooptrajecten voor (na) isolatie of de aanschaf van een (hybride) warmtepomp kunnen ook voor het verduurzamen van individuele woningen financieel voordeel opleveren. Bij voldoende belangstelling gaan we dit met elkaar regelen net zoals de collectieve inkoopactie die we in de Noorderenk hebben georganiseerd.

De insteek van het DUP is het informeren, stimuleren en ontzorgen van inwoners. Dit doen de betrokken partijen door kennis te delen (energiecoaches en energiecafé), handige tools beschikbaar te stellen, slim samen te werken en barrières waar mogelijk weg te nemen. Voor de financiering van de kosten voor de in het DUP omschreven werkzaamheden (2022-2024), de inzet van een projectleider / gebiedsregisseur en een communicatiemedewerker die hier de komende twee jaar aan zullen werken wordt een beroep gedaan op Nieuwe Energie Overijssel (NEO).

6.4 Financiën, spoor 2

Spoor 2: Financiering Groen Gas.

Financiering proceskosten 2022 tot 2024

Voor spoor 2: groen gas is er op dit moment vooral behoefte aan financiële middelen om de vervolgstappen, zoals omschreven in hoofdstuk 5, uit te kunnen voeren.

Bij voldoende perspectief op een kansrijk project zijn de boeren die bereid zijn te investeren en andere stakeholders die een bedrage willen leveren aan de financiering, de ontwikkeling en/of exploitatie aan zet. Die andere stakeholders kunnen marktpartijen zijn maar ook energiecoöperaties zoals Noaber-Energie of inwoners uit Bathmen. Het opstapen van een organisatie passend bij het voorkeursmodel is een belangrijke vervolgstap die nodig is om de projectfinanciering voor de realisatiefase rond te krijgen.

De verwachting is dat er ruim een jaar nodig is om tot een situatie te komen waarbij een nog nieuw op te tuigen organisatie het stokje van de werkgroep 'groen gas' kan overnemen (DUP 2022-2024). Om deze periode van 'voorloop' kosten te overbruggen doen we een beroep op een subsidiebijdrage van Provincie Overijssel. De provincie is aangehaakt en ziet groen gas als kansrijk voor de energietransitie en voor de verduurzaming van de agrarische sector.

Omdat de 'lead' in deze opgave niet bij de gemeente ligt maar bij de werkgroep 'groen gas' ligt het voor de hand om een onafhankelijke projectleider en een communicatieadviseur in te huren die werkzaamheden verrichten in opdracht van deze werkgroep. Daarnaast is er ook budget nodig voor juridisch advies voor o.a. de opzet van de organisatie.

Vanuit de gemeente zijn er middelen vrij gemaakt voor de inzet van een projectleider die vanuit de gemeente een bijdrage zal leveren aan de voortgang van het proces.

De globale begroting is opgenomen in de bijlage. De werkgroep behoudt de mogelijkheid om in het belang van het project te schuiven met de geraamde advieskosten.

Een 'go' bij de tussentijdse go-no go momenten op 1 januari 2023 en 1 juli 2023 is een randvoorwaarde om geld uit te kunnen blijven geven aan inhuur en advies.

6.5. Onzekerheden

We hebben te maken met een aantal onzekerheden bij de uitvoering van deze DUP.

- Tekort aan menskracht voor het professioneel uit laten voeren van energiebesparende maatregelen;
- Tekort aan grondstoffen (de wachttijd voor een warmtepomp loopt nu al op tot meer dan anderhalf jaar verstoorde logistieke ketens);
- Mogelijk nieuwe opleving van het Coronavirus, wat er toe zal leiden dat de voorbereiding op en uitvoering van bewustwordingsacties zoals in de Noorderenk vertraging op gaat lopen;
- Impact stikstofproblematiek op agrarische sector in Bathmen en omgeving en de mogelijke consequenties hiervan op de omvang van de veestapel;
- De haalbaarheid van de businesscase;
- Geen levering van biogas mogelijk aan woningen maar aan bijvoorbeeld industrie of andere doelen;
- Financieel economische situatie met o.a. verwachte rentestijging. Bewoners willen en/of kunnen niet meer investeren in verduurzamen van woning. Boerenbedrijven willen en/ of kunnen niet meer investeren in mestvergisting.

Bovengenoemde risico's kunnen effect hebben op de haalbaarheid van de businesscase en de planning. Vinger aan de pols houden en in een vroeg stadium samenwerken met de partijen die mogelijk een rol kunnen spelen in de uitvoering/financiering van het groen gas 'project'.

Begroting DUP | 2022 - 2023 - 2024

Project	Inzet	Begroting (DUP 1,5 jaar)	Totaal	Financiering
<p>Groen Gas Bathmen Het gaat hier om een kostenraming. Er is nog geen sprake van voorkeursmodel, concrete project(en), inzicht in aantal deelnemende bedrijven. Voortschrijdend inzicht kan aanleiding zijn om de begrotingsruimte bij te stellen.</p> <p>Go-no-go momenten 31-dec-2022 technische & financiële haalbaarheid 31-juni 2023 organisatieopzet</p> <p><i>Bedragen in raming zijn inclusief BTW</i></p>	<p>Projectleider (extern), gemiddeld 2 dagen per week</p> <p>Extern advies, vervolgstappen: Advies, technisch/ financieel o.a. derde model, mestergisting op eigen erf in combinatie met een centrale opwerkingsinstallatie (businesscase) Deelname Salland Loont aan projectgroep / raakvlak activiteiten Smart maken milieuwinst; Life Cycle Assessment model (LCA) Samenwerkingsmodel (In) en ontwikkelstrategie Financieringsmogelijkheden / juridische aspecten. Ruimtelijke inpassing Communicatie & participatie strategie/middelen Onvoorzien Effect digestaat op de bodem</p>	<p>70.000 * (per jaar, afhankelijk van go-no-go * zie planning)</p> <p>20.000 5.000 15.000 * 20.000 20.000 20.000 25.000 10.000 **</p>	<p>105.000 euro</p> <p>135.000 euro</p>	<p>1/3 Gemeente 2/3 Provincie?</p> <p>Provincie?</p>
Dorpsuitvoeringsplan	<p>Uitvoering Routekaart Communicatie (o.a. strategie, middelen en collectieve inkooptrajecten) Ondersteuning Energiecafé Aanpassen beschikbare tools voor Bathmen</p>	50.000 (per jaar)	75.000 euro	Gemeente
Totaal			315.000 euro	

Begroting DUP | 2022 - 2023 - 2024

Project	Inzet FTE's (gemeente)	Begroting (aantal uren p.w.)	Kosten p. jaar	Totaal	Financiering
DUP Bathmen	Projectleider (Groen gas/ overall) Projectleider/ gebiedsregisseur (buurtaanpak) Projectondersteuning Communicatie Finance & control Diversen: planeconoom, jurist etc.	16 *** 24 6 4 2 4			Gemeente Deventer
Totaal		60	150.000 euro	225.000 euro	

* Dit is een eerste inschatting. De nog aan te stellen projectleider bakent aanpak af in overleg met de werkgroep en de Provincie. Gezamenlijk definiëren van opgave, Bathmen is een pilot, inzichten zijn relevant voor Bathmen maar ook interessant voor andere opgaven in de Provincie.

** Er is al onderzoek gedaan naar het effect van Digestaat op de bodem. De Provincie heeft het project in Noord-Deurningen genoemd en geadviseerd om een excursie te organiseren. Dit is een van de taken die de projectleider gaat oppakken.

*** Vanaf het moment van aanstellen extern projectleider, tot die tijd 24 uur per week

Het dorpsuitvoeringsplan is tot stand gekomen mede dankzij vrijwilligers van energiecoöperatie Noaber-energie, inwoners, energiecoaches, woonstichting De Marken en medewerkers van de gemeente.

